ΣΑΒΒΑΤΟ 15 ΜΑΡΤΙΟΥ 2025

ΤΑΞΗ: Γ΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Επιμέλεια διαγωνίσματος: ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΧΑΝΤΖΟΥΛΗ

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Κείμενο 1ο (Ἐπίκουρος, Επιστολή στον Μενοικέα, 122)

Μήτε νέος τις ὢν μελλέτω φιλοσοφεῖν, μήτε γέρων ὑπάρχων κοπιάτω φιλοσοφῶν· οὔτε γὰρ ἄωρος οὐδείς ἐστιν οὔτε πάρωρος πρὸς τὸ κατὰ ψυχὴν ὑγιαῖνον. Ὁ δὲ λέγων ἢ μήπω τοῦ φιλοσοφεῖν ὑπάρχειν ὥραν ἢ παρεληλυθέναι τὴν ὥραν, ὅμοιός ἐστιν τῷ λέγοντι πρὸς εὐδαιμονίαν ἢ μήπω παρεῖναι τὴν ὥραν ἢ μηκέτι εἶναι. Ὥστε φιλοσοφητέον καὶ νέῳ καὶ γέροντι, τῷ μὲν ὅπως γηράσκων νεάζῃ τοῖς ἀγαθοῖς διὰ τὴν χάριν τῶν γεγονότων, τῷ δὲ ὅπως νέος ἅμα καὶ παλαιὸς ᾖ διὰ τὴν ἀφοβίαν τῶν μελλόντων. Μελετᾶν οὖν χρὴ τὰ ποιοῦντα τὴν εὐδαιμονίαν, εἴπερ παρούσης μὲν αὐτῆς πάντα ἔχομεν, ἀπούσης δὲ πάντα πράττομεν εἰς τὸ ταύτην ἔχειν.

Κείμενο 2ο (Αριστοτέλους Πολιτικά Γ 6.3-4,1281a39-b10)

Περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ἔστω τις ἕτερος λόγος· ὅτι δὲ δεῖ κύριον εἶναι μᾶλλον τὸ πλῆθος ἢ τοὺς ἀρίστους μὲν ὀλίγους δέ, δόξειεν ἂν λέγεσθαι καί τιν᾽ ἔχειν ἀπορίαν τάχα δὲ κἂν ἀλήθειαν. Τοὺς γὰρ πολλούς, ὧν ἕκαστός ἐστιν οὐ σπουδαῖος ἀνήρ, ὅμως ἐνδέχεται συνελθόντας εἶναι βελτίους ἐκείνων, οὐχ ὡς ἕκαστον ἀλλ᾽ ὡς σύμπαντας, οἷον τὰ συμφορητὰ δεῖπνα τῶν ἐκ μιᾶς δαπάνης χορηγηθέντων· πολλῶν γὰρ ὄντων ἕκαστον μόριον ἔχειν ἀρετῆς καὶ φρονήσεως, καὶ γίνεσθαι συνελθόντων, ὥσπερ ἕνα ἄνθρωπον τὸ πλῆθος, πολύποδα καὶ πολύχειρα καὶ πολλὰς ἔχοντ᾽ αἰσθήσεις, οὕτω καὶ περὶ τὰ ἤθη καὶ τὴν διάνοιαν. Διὸ καὶ κρίνουσιν ἄμεινον οἱ πολλοὶ καὶ τὰ τῆς μουσικῆς ἔργα καὶ τὰ τῶν ποιητῶν· ἄλλοι γὰρ ἄλλο τι μόριον, πάντα δὲ πάντες.

<u>ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ</u>

Α1α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το απόσπασμα του διδαγμένου κειμένου. (μονάδες 3) Να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας, γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν. (μονάδες 3)

1. Υπάρχει περιορισμός στην ηλικία για την κατάκτηση της ψυχικής υγείας.
2. Κάθε μεμονωμένο άτομο του πλήθους δεν είναι ιδιαίτερα αξιόλογο.
3. Οι κριτικοί του θεάτρου είναι καταλληλότεροι, για να αξιολογούν τις παραστάσεις των δραματικών αγώνων.

Α2β. Να αντιστοιχίσετε όλες τις λέξεις ή φράσεις του κειμένου της Στήλης Α με την κατάλληλη λέξη ή φράση της Στήλης Β. (μονάδες 4)

Στήλη Α	**Στήλη Β**
1. πάρωρος	α. νέοι
2. μήπω τοῦ φιλοσοφεῖν ὑπάρχειν ὥραν	β. ηλικιωμένοι
3. Ὥστε φιλοσοφητέον	γ. και οι δύο
4. κοπιάτω φιλοσοφῶν	

Μονάδες 10

Β1. Στο 2ο διδαγμένο κείμενο, στο χωρίο «ὅτι δὲ δεῖ κύριον εἶναι … τῶν ἐκ μιᾶς δαπάνης χορηγηθέντων», ποια άποψη εκφράζει ο Αριστοτέλης για τους φορείς άσκησης εξουσίας στην πόλη και με ποιο παράδειγμα προσπαθεί να ενισχύσει την άποψή του;

Μονάδες 10

<u>Β2. Παράλληλο κείμενο</u>

ΣΑΜΙΟΥΕΛ ΟΥΛΜΑΝ (1840-1924), Η νιότη (απόσπασμα)

Ο ποιητής εκφράζει την άποψή του για τον τρόπο που ο άνθρωπος γερνάει και για τον τρόπο που διατηρεί τη νεότητά του.

[…] Κανένας δεν γερνάει μόνο και μόνο επειδή ζει μερικά χρόνια.
Οι άνθρωποι γερνούν όταν λιποτακτούν από τα ιδανικά τους.
Και τα ωραία ακόμη πρόσωπα, όταν δεν προσέξουν να μείνουν όσο γίνεται ηθικά αμόλυντα, στιγματίζονται συχνά από την αυθάδεια ή την αηδία.

Τα χρόνια μπορεί να ρυτιδώνουν το δέρμα, αλλά όταν εγκαταλείψεις τον ενθουσιασμό, τότε ρυτιδώνεται το πνεύμα.
Η ανησυχία, η αμφιβολία, η έλλειψη εμπιστοσύνης στον εαυτό σου, ο φόβος και η απελπισία, αυτά τα μυσαρά[1] μακρά χρόνια που γέρνουν το κεφάλι και κάνουν σκόνη το πνεύμα που γέρασε.
Και αν είναι κανείς εβδομήντα ή δεκάξι χρόνων, πάντα στην καρδιά του μπορεί να υπάρχει η αγάπη για το θαύμα, ο θαυμασμός για τα άστρα και τα πράγματα και για τις σκέψεις.
Η θέληση να αντιμετωπίσει κανείς τα γεγονότα, η αδιάκοπη παιδιάστικη όρεξη για κείνο που πρόκειται να 'ρθει.
Έπειτα, και η μεγάλη χαρά για το παιχνίδι ζωής.
Είστε τόσο νέοι, όση είναι η πίστη σας στη ζωή.
Τόσο γέροι, όση είναι η αμφιβολία σας.
Τόσο νέοι, όση είναι η εμπιστοσύνη στον εαυτό σας.
Τόσο γέροι, όση είναι η απελπισία σας. […]

Λαμβάνοντας υπόψη σας το **<u>πρώτο</u>** διδαγμένο κείμενο και το παράλληλο που δίνεται, να απαντήσετε στο ερώτημα: Πώς αντιλαμβάνονται οι δημιουργοί των δύο κειμένων τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι γερνούν ή παραμένουν νέοι;

[1]**Μυσαρά**= αυτά που προκαλούν αποστροφή, μίσος

Μονάδες 10

Β3. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις να γράψετε μία ετυμολογικά συγγενή από το διδαγμένο κείμενο: **διέλευση, γονιμότητα, λαθραίος, επιμερισμός, πεζοδρόμιο.**

Μονάδες 10

Β4. Να γράψετε στο τετράδιό σας δίπλα στον αριθμό της Στήλης Α το γράμμα από τη Στήλη Β που αντιστοιχεί στην ορθή απάντηση:

Στήλη Α	Στήλη Β
1. Ο Σωκράτης	α. αποφαινόταν εκ των προτέρων β. αναζητούσε το απόλυτο γ. αναζητούσε το σχετικό
2. Τα θέματα του διαλόγου «Πρωταγόρας» είναι	α. η φύση της αρετής και της κακίας β. η φύση της δικαιοσύνης και της αδικίας γ. η φύση της αρετής και το αν είναι διδακτή

ΑΡΕΙΤΟΛΜΟ
Δάφνη - Άγ. Δημήτριος

3. Τα μέρη της ψυχής, κατά τον Πλάτωνα, είναι	α. αλόγιστον, λογιστικόν, θυμοειδές β. αλόγιστον, επιθυμητικόν, θυμοειδές γ. λογιστικόν, αλόγιστον, επιθυμητικόν
4. Όταν ο Πλάτωνας έφυγε για το δεύτερό του ταξίδι στη Σικελία άφησε στη διεύθυνση της Ακαδημίας τον	α. Ξενοκράτη β. Εύδοξο γ. Σπεύσιππο
5. Η φράση «ἦθος ἀνθρώπῳ δαίμων» ανήκει στον	α. Αριστοτέλη β. Ηράκλειτο γ. Δημόκριτο

Μονάδες 10

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

(Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 4.15-4.16)

Στο συγκεκριμένο απόσπασμα γίνεται λόγος για την ανακωχή Αθηναίων και Σπαρτιατών μετά τη σύγκρουση στην Πύλο (425 π.Χ.)

[4.15.1] Ἐς δὲ τὴν Σπάρτην ὡς ἠγγέλθη **τὰ γεγενημένα** περὶ Πύλον, ἔδοξεν αὐτοῖς ὡς ἐπὶ ξυμφορᾷ μεγάλῃ τὰ τέλη καταβάντας ἐς τὸ στρατόπεδον βουλεύειν παραχρῆμα ὁρῶντας ὅ,τι ἂν δοκῇ. [4.15.2] καὶ ὡς εἶδον ἀδύνατον ὂν τιμωρεῖν **τοῖς ἀνδράσι** καὶ κινδυνεύειν οὐκ ἐβούλοντο ἢ **ὑπὸ λιμοῦ** τι παθεῖν αὐτοὺς ἢ ὑπὸ πλήθους βιασθέντας κρατηθῆναι, ἔδοξεν αὐτοῖς πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἀθηναίων, ἢν ἐθέλωσι, σπονδὰς ποιησαμένους τὰ περὶ Πύλον **ἀποστεῖλαι** ἐς τὰς Ἀθήνας πρέσβεις περὶ ξυμβάσεως καὶ τοὺς ἄνδρας ὡς τάχιστα πειρᾶσθαι κομίσασθαι. [4.16.1] δεξαμένων δὲ τῶν στρατηγῶν τὸν λόγον ἐγίγνοντο σπονδαὶ τοιαίδε, Λακεδαιμονίους μὲν τὰς ναῦς ἐν αἷς ἐναυμάχησαν καὶ τὰς ἐν τῇ Λακωνικῇ πάσας, ὅσαι ἦσαν μακραί, παραδοῦναι κομίσαντας ἐς Πύλον Ἀθηναίοις, καὶ ὅπλα μὴ ἐπιφέρειν τῷ τειχίσματι μήτε κατὰ γῆν μήτε κατὰ θάλασσαν …

τὰ τέλη= οι άρχοντες
τιμωρῶ τινι = βοηθῶ κάποιον

ΑΡΕΙΤΟΛΜΟ
Δάφνη - Άγ. Δημήτριος

Γ1. Να μεταφράσετε το χωρίο **«Ἐς δὲ τὴν Σπάρτην ὡς ἠγγέλθη . . . ὡς τάχιστα πειρᾶσθαι κομίσασθαι.»**

Μονάδες 20

Γ2. Με ποιους όρους συμφωνήθηκε η ανακωχή για την παράταξη των Σπαρτιατών;

Μονάδες 10

Γ3α. Να γραφούν οι ζητούμενοι τύποι:

μεγάλῃ: ο ίδιος τύπος στον συγκριτικό βαθμό

ὅ,τι: η γενική ενικού στο ίδιο γένος

τὰς ναῦς: η ίδια πτώση στον άλλο αριθμό

πάσας: η γενική πληθυντικού του αρσενικού

θάλασσαν: η δοτική πληθυντικού (μονάδες 5)

Γ3β. «**δεξαμένων** δὲ τῶν στρατηγῶν τὸν λόγον **ἐγίγνοντο** σπονδαὶ τοιαίδε, Λακεδαιμονίους μὲν τὰς ναῦς ἐν αἷς **ἐναυμάχησαν** καὶ τὰς ἐν τῇ Λακωνικῇ πάσας, ὅσαι **ἦσαν** μακραί, **παραδοῦναι**»:

Να μεταφέρετε τους υπογραμμισμένους τύπους που βρίσκονται σε παρατατικό στο γ΄ ενικό οριστικής μέλλοντα και τους τύπους που βρίσκονται σε αόριστο στο β΄ ενικό προστακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή. (μονάδες 5)

Μονάδες 10

Γ4α. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους όρους που εμφανίζονται στο αδίδακτο κείμενο με έντονα γράμματα: **τὰ γεγενημένα**, **τοῖς ἀνδράσι**, **ὑπὸ λιμοῦ**, **ἀποστεῖλαι.** (μονάδες 4)

Γ4β. Να συμπτύξετε τη δευτερεύουσα **«ὡς ἠγγέλθη τὰ γεγενημένα περὶ Πύλον»** σε μετοχή (μονάδες 2) και να αναλύσετε σε δευτερεύουσα πρόταση τη μετοχή **«ἀδύνατον ὂν»** (μονάδες 4).

Μονάδες 10

ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!!!